

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΕ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 6 ΜΑΡΤΙΟΥ 1937

ΑΡΙΘ 9

ΤΑ ΗΘΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΤΟΥ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

2. *Ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ ἰδέα.*

Ἄλλο πρόβλημα ἀξιοῦν παρὰ τοῦ ὀρθολογισμοῦ λύσιν εἶνε αἱ ὑψηλαὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἰδέαι περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐνεκεντριώθησαν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατέστησαν ἀναφαίρετον κτῆμά του. Πόθεν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὴν πηγὴν τῶν αὐτῶν αἱ ἰδέαι, τὸ εἶχεν ἤδη προμαντεύσει καὶ προαναγγεῖλει αὐτόχρονα προφητικῶς ὁ ἰδικὸς μας φιλόσοφος Σωκράτης διὰ στόματος τοῦ μαθητοῦ του Πλάτωνος, φέροντος τὸν διδάσκαλόν του εἰπόντα ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ περιμένωμεν νὰ μάθωμεν «ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους διακεῖσθαι» παρὰ τίνος, ὅστις θὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλύν, εἴτε θεὸς θὰ ἦεν οὗτος εἴτε καὶ ἀνθρώπος, εἰς ἡμέραν, ἣς «ἤξει οὐ διὰ μακροῦ, τῶν θεῶν θελόντων». Ἡ πρόρρησις αὕτη ἐπληρώθη ὄντως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, περὶ οὗ οἱ ὀλιγότερον συμπαθῶς πρὸς αὐτὸν διακεῖμενοι ἔλεγον «οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἀνθρώπος, ὡς οὗτος λαλεῖ ὁ ἀνθρώπος». Ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀποκάλυψις μὲ ὅλας τὰς ἐξ αὐτῆς συνεπείας ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν εἶνε, κατὰ πάντα ἐγγύησιν, καθ' ἑαυτὴν ἀξιόπιστος. Καὶ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παρατάξωμεν ἀπειρίαν μαρτυριῶν τῶν ἀρίστων χριστιανικῶν προσωπικοτήτων, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ ὑπῆρξεν ἔκφρασις τῶν ἠθικῶν πεποιθήσεών των, ἀλλὰ σκοπιμώτερον εἶνε ν' ἀναφέρωμεν ὀνόματα γνωστών ἐν τῇ ἐπιστῇ καὶ τῇ φιλολογίᾳ προσώπων, τὰ ὁποῖα δὲν διεκρίθησαν μὲν ἐπὶ συμπαθείᾳ πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ὧν ὅμως ἡ ἀμεροληψία κεῖται ἔξω πάσης ἀμφισβητήσεως. Τούτου ἕνεκα αἱ γνώμαι τῶν ἀποτελοῦν τὸ ἐλάχιστον τῆς εὐνοϊκῆς κρίσεως περὶ τοῦ ὕψους καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς, κρίσεως, τὴν ὁποίαν εἰμποροῦν νὰ ἐκφέρουν αἱ ἀρισταὶ τῶν ἐλευθέρων πίστεως μονομερείας καὶ στενότητος διανοιῶν.

Οὕτω ὁ Ἐκκερμαν μᾶς μεταδίδει ὅτι ὁ μέγας γερ-

μανὸς ποιητῆς καὶ φιλόσοφος Γκαίτε εἰς μίαν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν τῷ εἶπε: «ὄσονδήποτε καὶ προχωρῇ ὁ πολιτισμὸς, ὄσονδήποτε καὶ πολλαπλασιάζουν διαρκῶς εἰς ἑκαστὴν καὶ εἰς βάθος τὰς κατακτήσεις τῶν αἰ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ὄσονδήποτε καὶ ἂν ἀναπτύσσεται κατὰ βούλησιν ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια, οὐδέποτε ὁ ἀνθρώπος θὰ ὑπερακοντίσῃ τὸ ὕψος καὶ τὸν ἠθικὸν πολιτισμὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς ταῦτα μᾶς τὰ παρουσιάζουν τὰ Εὐαγγέλια». Τῷ 1835 ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ ἐνεφινίσθη βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἐξελήφθη ὡς θανατηφόρον κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ πλῆγμα. Ἦτο ὁ «Βίος τοῦ Ἰησοῦ» τοῦ γερμανοῦ Σιτράους. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶνε ὅτι ὁ συγγραφεὺς του, ἀναπτύσσων τὰς δικαιολογίας τοῦ ὀρθολογισμοῦ του, προέβαινε εἰς τὴν ἀκόλουθον πολυσήμαντον ὁμολογίαν: «μεταξὺ τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρωπότης τόσα ὀφείλει διὰ τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεώς της, τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει κατέχει τὴν ὑψίστην θέσιν. Ὁ Ἰησοῦς εἰσέφερεν εἰς τὸ ἡμέτερον ἰδεῶδες τῆς ἀρετῆς μερικὰ χαρακτηριστικά, τῶν ὁποίων ἦτο ἐστρημένον· δώσας θρησκευτικὴν κατεύθυνσιν εἰς τὴν ἠθικὴν, προσέδωκεν εἰς αὐτὴν ὑψίστην καθιέρωσιν· ἐνσαρκώσας τὸ ἰδεῶδες τῆς τελειότητος ἐν τῷ προσώπῳ του, μετέγγισεν εἰς αὐτὸ ἰδιαιτέραν δραστηκότητα καὶ θερμότητα. Ἐπὶ πλέον δέ, ὡς πρὸς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας καὶ ἐν γένει τῆς προσωπικῆς ζωῆς, εἶνε ζήτημα ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ προστεθῇ νέον τι εἰς τὰς ἠθικὰς ἐκείνας ἐνοράσεις, τὰς ὁποίας μᾶς ἀφῆκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός».

Ἡ τοιαύτη ἐκτίμησις ἔτι μᾶλλον ἐνισχύεται καὶ ἐπικυροῦται ἐκ τῆς ἀντιβολῆς πρὸς τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς δύο ἄλλων ἠθικῶν διδασκάλων, ὁποῖοι εἶνε ὁ Βούδδας καὶ ὁ Μωάμεθ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπῆρξαν οἱ μέχρι οὐρανοῦ ἐξάραντες τὰς «τελειότητας» τοῦ Μωάμεθ καὶ τὰς «ἀρετὰς» τοῦ «φωτὸς τῆς Ἀνατολῆς»· ἀλλὰ μία στοιχειωδῶς ἀμερόληπτος καὶ ἀπροκατάληπτος σύγκρισις μεταξὺ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τοῦ Κορανίου ὑπεραρκεῖ διὰ νὰ καιαστοῦν ἀντιληπταὶ αἱ πραγματικαὶ καὶ αἱ φανταστικαὶ ἀρεταὶ τοῦ

Μωάμεθ. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸν Βούδδαν καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους τῆς Ἀνατολῆς, ὁ χριστιανικὸς κόσμος γνωρίζει πάμπολλα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ γνωστοῦ ἀγγλοῦ ἄσιανολόγου καὶ μυθολόγου Μάξ Μύλλερ. Χάρις εἰς τὰς εὐρυτάτας καὶ συνεχεῖς ἐρεῦνας τοῦ σοφοῦ τούτου οἱ εὐρωπαῖοι ἀναγνώσται τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Ἀνατολῆς εἰμποροῦν εὐκόλως νὰ σχηματίσουν προσωπικὴν περὶ τοῦ βουδδισμοῦ παράστασιν. Ἐχοντες οὕτω ἐνώπιόν μας τὸ Κοράνιον καὶ τὰς βουδδικὰς αὐτὰς βίβλους, εἴμεθα εἰς θέσιν εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰς προμνημονευθείσας γνώμας τοῦ Σιτρᾶου καὶ τοῦ Γκαῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰς παρομοίας οἰωνοδῆποτε ἄλλων. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς θεολογικὰς λεπτομερείας, ἀρκεῖ ἀπλῆ ἀντιβολὴ νὰ μᾶς πείσῃ ἀμέσως πόσον πολλὰ—ἀπειρα—ὀφείλομεν εἰς τὸν Χριστὸν τῶν Ἐθαγγελίων διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς περὶ τοῦ Θεοῦ ἀληθείας ὡς ἀπειροῦ μὲν Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰωνίου Πατρὸς καὶ Φωτὸς καὶ Ἀγάπης. Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη προσέδωκεν εἰς τὴν θρησκείαν ἔννοιαν καὶ σπουδαιόγητα ἀπαρδειγμάτιστον καὶ ἔμπνευσιν βαθυτάτην, ἐνῶ δὲ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἐπίγειον χριστιανικὴν ζωὴν πλουσιώτατον περιεχόμενον, συγχρόνως ἀποτελεῖ προοπτικὴν προσδοκίας πρωτοφανοῦς πληρώματος ἐν τῇ αἰωνιότητι.

Αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ὑψίστης, καθαρωτάτης καὶ εὐγενεστάτης περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ἰδέας δέον νὰ ἀναζητηθῆ ἡ ἀρχικὴ πηγὴ καὶ νὰ παρασχεθῆ ἡ ἀντίστοιχος αἰτία καὶ ὁ ἀποχρῶν λόγος, ἐδῶ δὲ εἶνε πάλιν πὸν περιπίπτει εἰς παράλογα παραδοξολογήματα ὁ ὀρθολογισμὸς.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

1 Κορινθ. 8, 8—9,2.

Αὐτὰ ταῦτα τὰ πράγματα ἔχον ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ ὁ τρισμακάριος Ἀπόστολος Παῦλος ποιεῖται οὐσιώδη κινὰ διάκρισιν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς χριστιανικῆς ὀλομελείας. Χριστιανοὶ μὲν εἴμεθα οἱ πάντες βεβαίως «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν», διότι «Χριστὸν ἐνεδύθημεν»· πάντες «ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐλπίδι ἐκλήθημεν», καὶ ἀποτελοῦμεν ἀλλήλων μέλη, καὶ ἐν τῇ ὁλότητι ἀμοιβαίως «Σῶμα Χριστοῦ»· ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀναμφερίστους ταύτας ἀληθείας εἶναι ἀνεπίδεκτον πάσης ἀμφιβολίας τὸ γεγονός, ὅτι ἐκεῖ ὅπου καλεῖ νὰ συνεισφέρῃ τὸ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἐν ἡμῖν μορφώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σωτηρίας, ἀπομένει πάντοτε μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἡ διάκρισις εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν γνώσιν, καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας τὴν γνώσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπό-

στολος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους, ὁμολογεῖ σκοπίμως, ὅτι «οὐκ ἐν πάνιν ἡ γνώσις» Καὶ ἐννοεῖ διὰ τούτου, γενικώτερον, ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὅτι ὅλοι οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῶσι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα μετὰ τῆς αὐτῆς εὐστοχίας ἐξ ἐπόψεως τῆς ψυχικῆς σωτηρίας.

Συγκεκριμένως, μεταξὺ τῶν Κορινθίων χριστιανῶν, ἄλλοι μὲν ἐδίσταζον νὰ τρώωσι κρέατα *εἰδωλόθουτα*, ἐκ τῶν προσφερθέντων δηλιδῆ εἰς θυσίαν ζώων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν αὐτῶν ὅτι ταῦτα δὲν διαφέρουσι τῶν κοινῶν κρεάτων, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν αὐτοὶ ἔδιδον σημασίαν εἰς τὰ *εἶδωλα*· ἄλλοι ὅμως χριστιανοὶ ἐξετίμων ὅλως διαφόρως τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ βρωσις εἰδωλοθύτων, ἐν *εἰδωλείοις* μάλιστα, πρὸς τῶν ἐχόντων τὴν γνώσιν», ἐθεωρεῖτο αὐτὸ τοῦτο πρᾶξις ἀπιστίας πρὸς τὸν Σωτήρα Χριστὸν καὶ ὀλεθρία εἰς τὴν σωτηρίαν.

Ἐν μέσῳ τῶν δύο τούτων σφόδρα ἀντιτιθεμένων ἀντιλήψεων, ἀξιοχρέω ποιμαντορικῆ προνοία καὶ μετὰ καρδίαν συνεσφιγμένην ὁ πνευματικὸς τῶν Κορινθίων πατήρ καὶ διδάσκαλος ἐπιχειρεῖ νὰ ἄρῃ τὴν ἀντίθεσιν ταύτην μεταφέρων τὸ ζήτημα ἀπὸ τοῦ γνωσιολογικοῦ εἰς τὸ ἠθικὸν πεδῖον καὶ καλῶν τοὺς «ἔχοντας τὴν γνώσιν» χριστιανοὺς νὰ ἐξετάσωσι τὴν διαγωγὴν των ἀπὸ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς πλευρᾶς, καὶ δὴ ἐξ ἐπόψεως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐπὶ τὸν πλησίον. Ὁ Ἀπόστολος δὲν διστάζει νὰ διακηρύξῃ ὡς ἀλήθειαν ἀναντίρρητον ὅτι ἡ τροφή, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη, εἶναι τι ἀδιάφορον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, λέγων «βρωμα ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ»· ἀλλ' ἐπικαλεῖται τὴν προσοχὴν παντὸς χριστιανοῦ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἔχομεν καὶ ἀδελφοὺς «ἀσθενεῖς τὴν συνείδησιν», οἱ ὅποιοι δίδουσι μεγάλην σημασίαν ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς διὰ τῆς γνώσεως ἡμῶν δὲν εὐρίσκομεν τοιαύτην. Ὁ ἀδελφὸς οὗτος ὁ «ἀσθενῶν τὴν συνείδησιν» ἐκτίθεται εἰς κίνδυνον περὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, κλονιζόμενος εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐξ αἰτίας τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς, καὶ οὕτως «ἀπολείται ἐπὶ τῇ γνώσει ἡμῶν ὁ ἀδελφός, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανε». Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν χριστιανοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένον, τονίζει μετὰ συγκινήσεως ὁ μακάριος τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος, νὰ προβαίνωμεν φιλαδέλφως, κινούμενοι ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ὀφειλετικῆς ἀγάπης, εἰς ἀβαρίαν τῆς ἐξουσίας καὶ ἐλευθερίας ἡμῶν περὶ τι, ἐφ' ὅσον θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον ἄλλως ἐνεργοῦντες νὰ σκανδαλίσωμεν αὐτὸν καὶ νὰ ὠθήσωμεν εἰς ναυάγιον. Δὲν παραλείπει δὲ ὁ ἅγιος Ἀπόστολος νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀδιαφόρου πρὸς τὸν πλησίον χρι-

στιανοῦ καὶ τοῦτο, ὅτι «ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, εἰς Χριστὸν ἀμαρτάνομεν», ἐφ' ὅσον πᾶσα περὶ τι μέλος τοῦ σώματος προσβολὴ καὶ βλάβη ἔχει τὸν ἀντίκτυπον αὐτῆς εἰς τὴν κεφαλὴν. Εἶναι ἐξόχως συγκινητικὸν νὰ βλέπωμεν τὸν Ἀπόστολον διακηρύττοντα «εἰ βρωμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω». Καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐτήρησε πιστῶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δι' ὅλου αὐτοῦ τοῦ βίου.

Κ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΕΞ ΑΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

[5]

Εἶναι ἀληθές βεβαίως ὅτι ἐπ δεικνύοντες οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως ὁ Ἰουστινιανὸς τόσον ζωηρὸν τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐνδιαφέρον αὐτῶν, ἐπεδίωκον συγχρόνως καὶ τὴν ἐπιτυχίαν σπουδαίου διττοῦ πολιτειακοῦ καὶ πολιτικοῦ σκοποῦ, τῆς παρακολουθήσεως καὶ τοῦ αὐστηροῦ δηλονότι ἐλέγχου τῆς λειτουργίας τοῦ ἐν τῷ κράτει ἐνυπάρχοντος ἐκκλησιαστικοῦ οργανισμοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἠθικῆς δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Κράτους καθόλου ἀφ' ἐτέρου. Ἡ Ἐκκλησία ἀπέβη διὰ τῶν διαφορῶν αὐτῆς λειτουργιῶν σημαντικώτατον τμῆμα τοῦ δημοσίου βίου καὶ διὰ τοῦτο ἀντικείμενον συνεχοῦς φροντίδος τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ κυρίως αὐτῆς ἐκπροσώπου, τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὸ βυζαντινὸν κράτος εἶχε συγκεντρώσει κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνωτάτου ἀρχόντος ὀλόκληρον τὴν νομοθετικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, εἶχε συνεπῶς χαρακτῆρα ἀπολυταρχικόν. Ὡς πᾶσα ἄλλη ὀργάνωσις, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία ὑπήχθη ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Πολιτείας. Ἀρκετὸν ὅτι ἀπενέμετο τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ ἀπαιτούμενος σεβασμὸς καὶ ὅτι ἀνεμέμετο ἐξ αὐτῆς πᾶσα ἠθικὴ διὰ τὸ πολίτευμα συνδρομή. Ἡ Ἐκκλησία ἐστερεῖτο ἰδίῳν ὑλικῶν μέσων βίας καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδὲ ἔπρεπε νὰ ἔχη παρόμοια εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς πρὸς ἀπρόσκοπον ἐφαρμογὴν καὶ ἐπιβολὴν τῶν σχεδίων καὶ ἀποφάσεων αὐτῆς. Ἡ Πολιτεία μετ' εὐχαριστή εως παρεῖχε τῇ Ἐκκλησίᾳ χάριν τῆς πρεπούσης πολιτειακῆς δημοσίας τάξεως τὰ ἀναγκαζοῦντα μέσα πρὸς τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν, ἡ δὲ Ἐκκλησία εὐχαρίστως ἐδέχετο τὴν τοιαύτην τῆς Πολιτείας ὑποστήριξιν, ἐφ' ὅσον αὕτη προήρχετο ἀπὸ καθαρὰς χριστιανικῆς διαθέσεως, ὡς παρὰ τῷ Ἰουστινιανῷ καὶ ἄλλοις βυζαντινοῖς αὐτοκράτορσι. Ἡ Ἐκκλησία, πνευματικὸς αὐτῆ καθ' ὅλα ὀργανισμὸς, ὡς

ἀποκλειστικὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν ἔχων τὴν ἀγάλην, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὁποίας δι' οὐδενὸς ἄλλου μέσου ἐπεδιώκετο ἢ διὰ τῆς ἀγάπης, εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν ἰσχυρὰν κρατικὴν προστασίαν εἰς ἐποχὰς ἰδίᾳ ἰσχυρῶν πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀνταγωνισμῶν, εἰ καὶ ἐν τούτῳ σοβαρὸς ὑπεκρύπτετο κίνδυνος ὑποδουλώσεώς της εἰς τὴν Πολιτείαν, οὐχὶ σπανίως καὶ πραγματοποιηθεῖς. Αἱ κρατοῦσαι ἐν τούτοις τότε συνθήκαι ἦσαν τοιαῦται καὶ ἡ ἔναντι τοῦ αὐτοκράτορος θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε κατὰ τὸ πλεῖστον οὐδεὶς ὑπῆρχε σοβαρὸς φόβος κακοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ κρατοῦν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνέκαθεν δημοκρατικὸν πνεῦμα ἀπετέλει ἐχέγγυον κατὰ τῆς ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας καταχρήσεως τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας. Ὁ Ἰουστινιανός, ἐξ ἄλλου, παρέσχε τῇ Ἐκκλησίᾳ πλεῖστα ὅσα μέσα καὶ προνόμια οὐ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς πολιτειακῆς καὶ κοινωνικῆς τάξεως ἐκ τῆς πλευρᾶς, τὴν ὁποίαν ἀντεπροσώπευεν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωσις, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν—ὡς ἐπίστευε καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐτόνιζε—ἐπὶ ἀνταποδόσει τῆς θείας εὐλογίας δι' εὐτόν καὶ τὸ κράτος καὶ ἄλλων πολλῶν πνευματικῶν καὶ πρυγματικῶν ἀγαθῶν¹. Ἐν τῇ συνεχεῖ ταύτῃ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων φροντίδι ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας οὐδαμῶς διαβλέπομεν ἐχθρικὴν ἔναντι αὐτῆς ἐνέργειαν. Ἡ εἰς μέγιστον ἀριθμὸν ὑπὲρ τοὺς κανόνας καὶ τὰς λοιπὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις ἔκδοσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων δὲν εἶχε ὡς σκοπὸν αὐτῆς μόνον τὴν πρὸς τοὺς πολιτειακοὺς νόμους τῶν Ἱ. Κανόνων τὴν ἐναρμόνισιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν πολλοῖς συμπλήρωσιν αὐτῶν. Ἡ Ἐκκλησία, ἐξ ἄλλου, μὴ δυναμένη διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος ἐν αὐτῇ δημοκρατικοῦ συστήματος δυσχέρειαν νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν εὐχερῶς τὸ κύριον νομοθετικὸν αὐτῆς σῶμα, τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον, οὐχὶ δυσχερῶς ἐβλεπε συμπληρωμένην διὰ τῆς πολιτείας τὴν νομοθεσίαν αὐτῆς, ἐφ' ὅσον μάλιστα ταῦτο ἐξ ἐνὸς μὲν προήρχετο ἐξ ὅλως θρησκευτικῆς τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων διαθέσεως καὶ ἐξ ἄλλου ἐν πλήρει εὐρίσκοντο συμφωνία πρὸς τὴν καθαρὰν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Τὸ πρῶτον, ὅτι δηλ. ὁ Καισαροπαμισμὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐνεπνέετο ἀπὸ βαθύτατον θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ προήρχετο ἐκ βα-

1. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἰουστινιανός καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες δι' ἐιδικῶν νόμων ἀνέθετον τὸν ἔλεγχον ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων κρατικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν τεχνικῶν ἐργολάβων κρατικῶν ἔργων, ὡς λ. χ. τῶν γεφυροποιῶν, εἰς τοὺς ἐπισκόπους διὰ τὴν πιθανὴν αὐτῶν ἠθικὴν καὶ μορφωτικὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῶν κρατικῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

θυτάτης, θερησκευτικότητος, σαφῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν νόμων καὶ τῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ.

Ἄλλὰ καὶ τὸ δεύτερον, ὅτι δηλ. οἱ ἐκκλησιαστικοὶ αὐτοῦ νόμοι ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωνται ἐν πλήρει συμφωνίᾳ πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις, τὸ λέγει σαφῶς διὰ τῶν γνωστῶν διατάξεων καθ' ἃς εἰς τοὺς ἱερῶς κανόνας ὄχι μόνον ἴσον δίδεται κύρος πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει διαφωνίας εἰς τοὺς πρώτους ἀναγνωρίζεται ἡ ὑπεροχὴ (Cod. Just. 1. 4. 34, 1. 3. 45. Nov. 77 παρὰ L. V. L. 8185 καὶ Nov. 131 αὐτόθι II 267. α) Ἐκ τῶν λεγομένων σαφῶς καταφαίνεται ὅτι ὁ κλασσικὸς καισαροπαπισμὸς ἰδίᾳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀντιπροσωπεύει τὸ ἄριστον σύστημα σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ὅτι ἡ στενὴ, ἰσόρροπος καὶ εὐκρινὴς συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἔχει ὡς σκοπὸν αὐτῆς τὴν ὑποστήριξιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς πάλιν πολλὴ εὐλογία καὶ πολλὰ ἀγαθὰ διὰ τὴν Πολιτείαν ἀναμένονται.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες οἱ ὅποιοι ἐξήσκησαν τὸ καισαροπαπισμὸν αὐτῶν ἐπὶ βλάβῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις καὶ καταχρήσεις δὲν ἀποτελοῦν κανόνα, ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐγνωρίζε καὶ εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας νὰ συμπεριφέρηται θαυμασιῶς, καθ' ὅσον δὲν εἰσράζετο ἀνατρεπτικῶς καὶ ὑπονομευτικῶς κατὰ τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς τε Κ. Δ. καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μακρᾶς παραδόσεως ὑπέφερε μετὰ θάρρους, ὑπομονῆς καὶ καρτερίας καὶ ἐν προσευχῇ τὰς προσγενομένας αὐτῇ ἀδικίας, οὐδαμῶς ἐπιζητοῦσα νὰ ἐπιβάλῃ τὸ ἴδιον καὶ διὰ κοσμικῶν μεθόδων καὶ μέσων. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἀκόμη τοῦ ἀκρατεῖτου καισαροπαπισμοῦ ἐγνωρίζεν ἡ Ἐκκλησία, ἐφ' ὅσον εἶχε τοὺς πρόποντας ἡγέτας, νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ ἐπιβάλῃ ἔναντι μάλιστα τῶν σκληροτραχηλοῦρων κυριάρχων τὰς ἐν κινδύνῳ εὐρισκομένας χριστιανικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη (διότι περὶ τούτων κυρίως καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐπρόκειτο). Ἀρτεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ τις τὴν στάσιν ἣν εἰς προνομίας περιστάσεις ἔδειξαν ὁ Ἀμβρόσιος, καὶ οἱ σήμερον ἐορταζόμενοι Ἰερόσολαι ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, διὰ νὰ κατανοήσῃ ὅτι ὁσάκις ἡ Ἐκκλησία ἐτήρει τὴν πρόπουσαν αὐτῇ στάσιν, καλῶς δὲ διὰ τὴν πλήρη συναίσθησιν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀποστολῆς ἐχόντων ἡγετῶν ἐξυπηρετούμενη, οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος φόβου καὶ οὐδεμία ἀνάγκη ἀμηχανίας εἰς δυσκόλους στιγμὰς πρὸς ὑπερίσπισιν καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν ἐπὶ τῆς διοικήσεως ἡγετοῦ.

Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ πρόβλημα τῆς στάσεως τῆς Ἐκκλησίας ὄχι ἔναντι τῆς Πολιτείας ἀπλῶς—διότι περὶ αὐτοῦ οὐδὲ γεννᾶται ζήτημα—ἀλλ' ἔναντι τῆς ἐχθρικῶς πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἰδεολογίαν τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει διατεθειμένης Πολιτείας καὶ ἡ λύσις του δέον νὰ ἀναζητηθῶν οὐχὶ εἰς τὸ «πῶς, ἀλλὰ εἰς τὸ «διὰ ποίων». Τὸ μέγα ζήτημα δὲν εἶναι πῶς θὰ ἀγωνισθῇ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τῶν σημερινῶν πολεμίων τῆς ἐάν ὑπάρχουν βεβαίως ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ οὐχὶ ἐν τῇ φαντασίᾳ τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς, διότι τοῦτο εἶναι ἀπὸ τε τῆς Κ. Δ. τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ τῆς μακρᾶς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως δεδομένον, ἀλλὰ διὰ ποίων ὀργάνων θὰ διεξαχθῇ ὁ ἀγῶν. Τὸ μέγα ζήτημα εἶναι ἂν ἐν περιπτώσει κινδύνου πραγματικοῦ ἢ ἄμυνα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τοποθετημένη εἰς τὰς πρεπούσας χεῖρας. Διότι ὅταν τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἱκανοποιητικῶς καὶ θετικῶς λελυμένον, τότε οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νὰ ὑπάξη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ μοιραίου ἀγῶνος, μετὰ τὸ ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς διατιθεμένου κράτους καὶ τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας, διότι τελικῶς ἡ νίκη ἣτις θὰ νικήσῃ τὸν κόσμον, κατὰ τὴν διαβεβίωσιν τοῦ Ἰωάννου, εἶναι ἡ πίστις ἡμῶν (Α. Ἰωάν. Ε 4—5) Κατέχομεν πάντες ἡμεῖς καὶ κατέχουσιν οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἡγούμενοι ταύτην τὴν πίστιν καὶ τὴν πεποιθήσιν; Καὶ σκέπτονται καὶ δρῶσι κατὰ τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων χαραχθεῖσαν καὶ ἀκολουθηθεῖσαν, ἢ γίνεται σκέψις περὶ διεξαγωγῆς τοῦ ὑφισταμένου ἀγῶνος, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, δι' ὅλους τεχνικῶν καὶ γραφειοκρατικῶν μάλιστα μέσων; Εἰς τὸ σημεῖον δὲ τοῦτο ἀληθῶς δέον νὰ ἀναζητηθῇ τὸ κύριον ζήτημα.

[Συνεχίζεται]

ΑΜΙΑΚΑΣ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

[7]

8. Ἡ ἀμοιβαία σχέσις μετὰ τὴν θριαμβευοῦσιν καὶ στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀμοιβαία σχέσις μετὰ τὴν θριαμβευοῦσιν καὶ στρατευομένης Ἐκκλησίας ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη, ἐκδηλουμένη δὲ κυρίως ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀλλήλων προσευχαῖς. Πράγματι ἡ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία πρωτίστως προσφέρει τὴν θυσίαν τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ὑπὲρ τῶν μελῶν τῆς θριαμβευοῦσιν Ἐκκλησίας. Ἐν ταῖς πλείοσι τῶν ἀναφορῶν τῆς Ἀνατολῆς καθορίζεται ρητῶς ὅτι ἡ θεία εὐχαριστία προσφέρεται καὶ ὑπὲρ τῶν

τετελειωμένων τούτων, ἦτοι «πατριαρχῶν, προφητῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν... ἐξαίρετως ὑπὲρ τῆς Παναγίας ἀχράντου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ βιπτιστοῦ, τῶν ἁγίων ἐνδόξων ἀποστόλων...», ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ εὐθὺς μετ' αὐτοὺς μνημονεύονται καὶ οἱ λοιποὶ κεκοιμημένοι. Καὶ οὐδεὶς μὲν ἀρνεῖται, ὅτι τὸ μνημόσυνον τοῦτο τῶν τετελειωμένων καὶ ἁγίων γίνεται θριαμβευτικῶς, μετὰ συναισθήματος εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἁγίους χάριν καὶ δόξαν, προβιλλούσης τούτους τῆς ἐκκλησίας τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ὡς στρατιὰν νικηφόρον καὶ ἔνδοξον ἀποδεικνύουσαν, ὅτι οὐχὶ εἰς μάτην ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐθύσασεν ἑαυτόν¹. Ἄλλ' ὡς ὀρθῶς καθορίζει τὴν ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ὑπὲρ τῶν μαρτύρων καὶ λοιπῶν ἁγίων προσφέρεται ἡ Εὐχαριστία, ὁ θεῖος Χρυσόστομος «κἂν μάρτυρες ᾖσι, κἂν ὑπὲρ μαρτύρων, μεγάλη τιμὴ τὸ ὀνομασθῆναι τοῦ δεσπότου παρόντος. Καθάπερ γὰρ ὅταν ἐπινίκια τῶν βασιλέων ἀγῆται, τότε εὐφημοῦνται μὲν καὶ ὅσοι τῆς νίκης ἐκοινωνήσαν, ἀφίενται δὲ καὶ ὅσοι ἐν δεσμοῖς εἰσι διὰ τὸν καιρόν»². Ἄλλ' εἴτε ἀφίεται τις ἀπὸ τῶν δεσμῶν λαμβάνων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἴτε εὐφημεῖται ὡς τῆς νίκης κοινωνήσας καὶ μεζίονα τιμὴν καὶ δόξαν λαμβάνει διὰ τῆς εὐφημίας, πάντοτε εἰς τὴν θέσιν τοῦ λαμβάνοντος διατελεῖ, ἐν Χριστῷ δὲ ἔλεος δὲν εἶνε μόνον ἢ ἄφεσις ἁμαρτιῶν ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνύψωσις καὶ δόξα.

Ὡς δὲ ἡ στρατευομένη ἐκκλησία ἐκδηλοῖ τὴν ἀγάπην αὐτῆς πρὸς τὴν θριαμβεύουσαν, οὕτω πεποιθυῖα καὶ ἐπὶ τὴν ἀγάπην ἐκείνης ἐμπιστεύεται ἑκυτὴν εἰς τὰς πρεσβείας τῶν ἁγίων, αἵτινες οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν εἰ μὴ ἡ ὑπὲρ τῆς στρατευομένης προσευχῆ τῆς θριαμβεύουσας ἐκκλησίας, Πράγματι εἰς τὰ συμβολικὰ βιβλία, ἔνθα κυρίως ἐκτίθεται τὸ ζήτημα τοῦτο, γίνεται σαφεστάτη διάκρισις μετὰ τῆς πρεσβείας τῶν ἁγίων καὶ τῆς μεσιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διακηρύττεται δὲ ρητῶς ὅτι «εἷς καὶ μόνος ἐγένετο μεσίτης»³ «ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός ὁ μόνος ἀμέσως δύναται τῷ τε Πατρὶ καὶ ἡμῖν μεσιτεύει»⁴. Τοὺς δὲ μεταστάντας ἁγίους «δὲν καλοῦμεν μεσίτας, ἀλλὰ πρέσβεις καὶ ἰκέτας πρὸς τὸν Θεόν» καὶ ἐπικαλούμεθα αὐτοὺς «ὄχι ὡς θεοὺς τινας, ἀλλ' ὡς ἀδελφούς μας καὶ φίλους τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ζητήσωσι τὴν θεῖαν βοήθειαν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀδελφούς των»⁵. «Ὁμῶς νὰ μᾶς ἐβροθοῦσαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν ἐδικὴν τους δύνα-

μιν»¹, «ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τινα δικαίαν ὀφειλὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς ἢ κατὰ ἀξιομισθίαν αὐτῶν παρὰ τῷ Θεῷ — οὐδενὶ γὰρ ὁ Θεὸς ὀφείλει — ἀλλὰ κατὰ παρορησίαν, ἢν ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἐδωρήσατο»² κατὰ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἐπίκλησις βασίζεται ἐπὶ τῆς ὑποχρεώσεως μὲν, ἢν ἔχουσιν οἱ πιστοὶ εὐχεσθαι ὑπὲρ ἀλλήλων, ἐπὶ τῆς θεοπνεύστου δὲ βεβαιώσεως, ὅτι πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου³. Ὅντως δέ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Μογίλας, ἡ Γραφὴ διδάσκει ἡμᾶς νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τοῦ ἔτι ζῶντος ἀδελφοῦ ἡμῶν προσευχὰς πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔπραξε τοῦτο ὁ θεῖος Παῦλος κατὰ τὰ Ρωμ ιε 30, Β' Κορινθ α10, Φιλιπ. α4. Ἐκ τῶν μαρτυριῶν δὲ τούτων ἔπεται, ὅτι οἱ ἅγιοι ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζητοῦσι ἀπὸ ἄλλου προσευχὰς καὶ μεσιτείας πρὸς τὸν Θεόν, προσεύχονται δὲ καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων οὗτοι⁴. Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ ψυχὰι τῶν ἁγίων ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κριτόπουλος, δὲν κατέχονται ὑπὸ νάρκης τινός, τὰ μέλη τῆς θριαμβεύουσας ἐκκλησίας καθίσταται ἀδύνατον νὰ εἶναι «ἄναισθητα τῶν ἀναγκῶν καὶ παθημάτων τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησίας»⁵. Εἰς τὴν ἔνστασιν δὲ ὅτι οἱ ἐν οὐρανῷ ἅγιοι δὲν εἰξεύρουσιν οὐδὲ ἀκούουσι τὰς προσευχὰς μας, δίδεται ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν συμβολικῶν βιβλίων ἡ ἀπάντησις ὅτι «καίτοι ἐκεῖνοι ἀφ' ἑαυτοῦ των δὲν εἰξεύρουσιν οὔτε ἀκούουσι τὰς ἡμετέρας δεήσεις, μὲ ὅλον τοῦτο κατ' ἀποκάλυψιν καὶ θεῖαν χάριν ὅπου τοὺς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς πλουσίως, καὶ γνωρίζουσι καὶ ἀκούουσιν, ὡς ὁ Ἐλισαῖος ἐγνώρισεν ἐκεῖνο, ὅπου ἔκαμεν ὁ δοῦλός του εἰς τὴν ὁδόν»⁶ καὶ ὡς πάντες οἱ προφηταὶ ἐν γενεῖ «ἐν τῷ αἰσθητῷ ὄντες σώματι ἐγνώριζον τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, δι' ὧν τὰ μέλλοντα ἐχρησιμοδότην»⁷. Ἐὰν δὲ δι' ἡμᾶς ὑπάρχωσι τοῦτοι «τῆς τῶν πόρρω γνώσεως», πρέπει κατὰ τὸν Κριτόπουλον νὰ ὑπάρχωσι τοιοῦτοι καὶ διὰ τοὺς ἁγίους, οἵτινες δὲν εἶνε

1. Αὐτόθ. σελ. 301.

2. Κριτοπούλου ὁμολ. ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 180.

3. Δοσιθέου Ὁρος Η Κimmel ἐνθ' ἄνωτ. I, 435.

4. Μογίλας, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 301-302. Πρβλ. καὶ Ὁριγένους Παρὶ εὐχῆς 11,1: «Ὁ μόνος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς τοῖς γνησίως εὐχομένοις συνεύχεται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν οὐρανῷ χάρουσι; ἄγγελος ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις... αἱ τε τῶν προκεκοιμημένων ἁγίων ψυχὰι, αἶνα δηλοῦται Ραφαὴλ μὲν προσφέροντος περὶ Ταβίτ καὶ Σάραζ λογικὴν ἱερωργίαν τῷ Θεῷ (μετὰ γὰρ τὴν εὐχὴν ἀμφοτέρων εἰσηκούσθη, φησὶν ἡ γραφή, προσευχῆ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Ραφαὴλ καὶ ἀπεστάλη ἰσασθεῖν τοῦ, δύο... (Ταβίτ β 12-15)». Migne 11, 448.

5. Κριτόπουλος ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 178.

6. Μογίλας ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 303.

7. Δοσιθέος Ὁρος Η ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 435.

1. Πρ. καὶ Χ. Ἀνδρούτσου, Δογματικὴ σελ. 413.

2. Ὁμολ. ΚΑ εἰς τὰς Πράξεις κεφ. 5 Migne 60, 170.

3. Δοσιθέου Ὁρος Η Κimmel I, 434.

4. Κριτοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. Kimmel ἐνθ' ἄνωτ. II, 173.

5. Μογίλας Ὁμολογ. Μέρος Γ' ἐρώτ. νβ Kimmel ἐνθ' ἄνωτ. I, 300.

δυνατὸν ἐν τούτῳ «να ἐλατῶνται ἡμῶν» καὶ νὰ εἶνε ὑποδέστεροι. Τοιοῦτοι δὲ τρόποι διὰ τοὺς ἀγίους δὲν εἶνε οὔτε «ἱστορία» οὔτε ἐπιστολαί»¹ οὔτε τηλεγράφοι καὶ τηλεφωνοὶ καὶ ραδιοφωνοὶ συσκευαί, ἀλλ' ἡ ἀσυγκρίτως τούτων ὑπερέχουσα ἀποκάλυψις τοῦ πανταχοῦ πορόντος καὶ μηδὲν ἀγνοοῦντος Πνεύματος, «τοῦ τὰ πάντα εἰδότης καὶ τούτων ὅσα βρῦλεται τοῖς πιστοῖς τῶν δούλων ἀποκαλύπτοντας».

Συνεχίζεται

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

1. Κριτόπουλος ἐνθ' ἄνω. II 173. Πρβλ. καὶ Ὁριγένους, Περὶ εὐχῆς 31,5: «Καὶ εἰ ὁ ἔτι τὸ σῶμα περιεχόμενος Παῦλος συνάρασθαι γενόμενος τῷ ἑαυτοῦ πνεύματι ἐν τῇ Κορίνθῳ (Α' Κορίνθ. ε 3—4) οὐκ ἀπογνωστέον οὐδὲ καὶ τοὺς ἐξεληλυθότας μακαρίους φθάνειν τῷ πνεύματι τάχα μᾶλλον τοῦ ὄντος ἐν τῷ σώματι ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας' διότι οὐ καταφρονεῖον τῶν ἐν αὐταῖς εὐχῶν». (Migne 11,553).

ΣΚΕΨΕΙΣ

1. Ὡς τὸ ὕψος τῆς πηγῆς ῥέει πρὸς τὰ κάτω καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ ἄνω, οὕτως καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ κατέρχεται πρὸς τοὺς ταπεινοὺς καὶ οὐχὶ πρὸς τοὺς ὑπερηφάνους.
2. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ ἑαυτόν, ἀλλ' ὁ ἀγαπῶν ἑαυτόν δὲν ἀγαπᾷ τὸν Θεόν.
3. Ἡ πρόθυμος καρδιά καθιστᾷ τοὺς πόδας ἐλαφροῦς.
4. Αἱ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὑπηρεσίαι παρέχουσιν ἀνθρώπινην ἀμοιβὴν καὶ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν θείαν.
5. Ὅπου ἡ πίστις ρίπτει βαθείας ρίζας, αὐξάνει ὠραῖον καρποφόρον δένδρον.
6. Ὁ γελοῦν, ὅταν οἱ ἄλλοι κλαίωσιν, θὰ κλαύσῃ, ὅταν οἱ ἄλλοι γελοῦσιν.
7. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς κολάσεως ἔχει γραφῆ «Ὁ μισθός σας» καὶ τοῦ Παραδείσου «Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ σας».
8. Τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἀκούωμεν, μανθάνωμεν, διατηρῶμεν καὶ ἐφαρμόζωμεν ἐν τῇ ζωῇ μας.
9. Πολλοὶ ἐπαινοῦσι τὸ καλόν, ἀλλὰ δὲν πράττουσιν αὐτό.
10. Ὅσα περισσότερα δίδομεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, τόσα περισσότερα ἔχομεν.
11. Ὁ μὴ ἐπιδιώκων τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του ὁμοιάζει πρὸς ἄνθρωπον κοιμώμενον, ἐνῶ καίεται ἡ οἰκία του.
12. Ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνει τις, τόσον ἐπικινδυνώδιστα εἶναι ἡ πτώσις του.

Κ. Ι. Δ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Περὶ ἐν Κογκορδάτου.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κύκλοι τῆς Νοτιοσλαβίας ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκωνται ἐν μεγάλῃ ταραχῇ ἐξ αἰτίας τοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Βουλῆς ὑποβληθέντος κογκορδάτου μεταξὺ τοῦ νοτιοσλαβικοῦ κράτους καὶ τοῦ Βατικανοῦ. Τὸ κείμενον τοῦ κογκορδάτου τούτου ἐκτυπωθὲν ὑπὸ τοῦ σερβικοῦ Πατριαρχείου διε-

νεμήθη εὐρύτατα διὰ τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ὄργανου «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ», καίτοι δὲ φαίνεται ἀπαγορευθεῖσα ἢ διὰ τοῦ τύπου εὐρεῖα ἐκμετάλλευσις τοῦ ζητήματος πρὸς ἀποφυγὴν εὐρυτέρας παροξύνσεως τῶν πνευμάτων, ἢ σερβικῆ Ἐκκλησία παντοιοτρόπως διαδηλοῦ τὴν βαθεῖαν αὐτῆς δυσαρέσκειαν. Ἡ Ἐκκλησία παραπονεῖται ὅτι διὰ τοῦ ἐν λόγῳ κογκορδάτου παρέχεται προνομιοῦχος ἐν τῷ κράτει θέσις εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ πάσας τὰς ἐν αὐτῷ θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ δὴ καὶ ὑπὲρ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Μία ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ κογκορδάτου εἶνε καὶ ὁ ὀρισμὸς ἐν Βελιγραδίῳ παπικοῦ νουνταίου ὡς ἀπαραιτήτου μέλους τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, οὕτινος μάλιστα καὶ εἶναι ὁ μόνιμος πρόεδρος, εἰς ἀντάλλαγμα δὲ τοῦ προνομίου τούτου τὸ Βατικανὸν ἐδέχθη ὅπως οἱ ἐν Νοτιοσλαβία καθολικοὶ χρησιμοποιῶσιν ὡς γλῶσσαν τῆς λατρείας τὴν ἐκκλησιαστικὴν σλαβωνικὴν καὶ τὴν «γλαγόλιτσα» ἀντὶ τῆς λατινικῆς. Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ διατάξεων τοῦ κογκορδάτου ἐξάγουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κύκλοι ὅτι τὸ νοτιοσλαβικὸν κράτος μετέβαλεν ἑαυτὸ εἰς ὄργανον τοῦ Βατικανοῦ, ὡς θυσίασαν κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ διὰ τοῦ κογκορδάτου καταργεῖται τὸ θεμελιῶδες τῆς χώρας δίκαιον, ὅποια ἢ τῶν πάντων ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότης. Ἐννοεῖται, ὅτι ἢ κατὰ τοῦ κογκορδάτου ζωηροτάτη αὐτῆς κίνησις τῶν ὀρθοδόξων κύκλων τῆς Νοτιοσλαβίας ἐπικρίνεται μετ' ἀναλόγου δξυτήτος ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ τύπου, κατηγοροῦντος αὐτοὺς ἐπὶ θρησκευτικῶ καὶ φυλετικῶ σοβινισμῶ. Ἡδη τὸ Πατριαρχεῖον ἠπέλιπεν ὅτι θὰ ἐπιβάλλῃ τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἀφορισμοῦ καθ' οἰοῦνδήποτε μέλλοντος νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ κογκορδάτου πολιτικοῦ, φαίνεται δ' ὅτι ἢ νοτιοσλαβικῆ κυβέρνησις πρὸ τῆς τοιαύτης ἀντιδράσεως τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας προτίθεται νὰ προέλθῃ εἰς νέας διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Βατικανοῦ, ἀποστέλλουσα, εἰδικὴν πρὸς αὐτὸ ἐπιτροπήν.

*

Ἀπὸ 1—7 παρελθόντος Ἰανουαρίου συνεκροτήθη ἐν Βιρμινγάμῃ τῆς Ἀγγλίας παγκόσμιον συνέδριον τῆς «παγκοσμίου χριστιανικῆς φοιτητικῆς κινήσεως» (Student Christian Movement), εἰς ὃ προσκληθεῖς ἀντιπροσωπεύθη καὶ ὁ ἡμέτερος «Ἀκαδημαϊκὸς Κοινωνικὸς Σύνδεσμος» διὰ τοῦ ἐν Λονδίῳ ἱατροῦ κ. Γ. Φευαρᾶ. Τὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου τούτου, ὅπερ εἶχεν ἰσραηλοστολικὸν χαρακτῆρα, ἦτο «Ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς». Ἐξητάσθη ἐν αὐτῷ ἡ γενικὴ κατάστασις τοῦ κόσμου ὑπὸ τὸ χριστιανικὸν πρίσμα, κατεβλήθη ὑπὸ τῶν ὁμιλητῶν προσπάθεια πρὸς ἀποκρυστάλλωσιν συμπερασμάτων περὶ τῆς θέσεως καὶ

τῶν καθηλούντων τῶν χριστιανῶν ἡγετῶν ἐν τῇ σημερινῇ χαώδει καταστάσει τοῦ κόσμου καὶ ἐτονίσθη ἡ ἐπείγουσα ἀνάγκη τῆς συγκεντρώσεως περισσοτέρων ἐργατῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλοθρησκῶν λαῶν, ὅπου, κατὰ τὴν γανιτὴν σχεδὸν τῶν ὁμιλητῶν ἀντίληψιν, «ὁ Θεὸς σαφῶς φανερῶναι διὰ πολλῶν σημείων, ὅτι μετακινεῖ τὴν σφαίραν τῆς θαυματουργικῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιδράσεως». «Ὡς συνέχεια δὲ τοῦ προηγουμένου Συνεδρίου συνεκροτήθη ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀπὸ 7—9 Ἰανουαρίου ἡ δευτέρα εὐρωπαϊκὴ συνέλευσις «τῆς ὁμοσπονδίας χριστιανῶν φοιτητῶν» εἰς ἣν ἐπίσης ἀντεπροσωπεύθη διὰ τοῦ κ. Γ. Φιτωρᾶ ὁ Ἀκαδημ. Κοινωνικὸς Σύνδεσμος.

*

Περὶ τῆς ἐν Ρωσίᾳ θρησκευτικῆς ζωῆς ὑπάρχουσιν αἱ ἀκόλουθοι πληροφορίες: Εἰς τοὺς ἀπομείναντας ὀλίγους ναοὺς αἱ ἱεραὶ λειτουργίαι τελοῦνται ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐν συνεχείᾳ, πρὸς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν πιστῶν, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Τυπικοῦ, ἄνευ παραλείψεων. Εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς χοροὺς μετέχουν καλλιτέχναι μουσικοί, καθηγηταί, ἰατροί, φοιτηταί καὶ νεολαία, εἰς τὰς λειτουργίας δὲ φοιτοῦν ἀνεπτυγμένοι, ἐργάται, χωρικοὶ ἐρχόμενοι πρὸς ἐμπροσθίαν ἐκ τῆς ὑπαίθρου, μαθηταί καὶ παιδιά. Διαρκούσης τῆς λειτουργίας ἐπικρατεῖ ἀπόλυτος τάξις καὶ βαθεῖα κατανύξις, οἱ δὲ ἱερεῖς ἱεραρχοῦν εὐλαβέστατα, ἐξομολογοῦν καὶ διδάσκουν τὰς προσευχὰς εἰς τὰ παιδιά. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν κηρυγμάτων οὐχὶ σπανίως ἀκούονται θρήνοι. Διὰ τὴν λάβη τὴν θέσιν ἐν τῷ ναῷ ὀφείλει νὰ προσέλθῃ πολὺ ἐνωρίς, πρὸ τῆς λειτουργίας. Τῶν πολυτίμων ἱερῶν σκευῶν ἀρπαγέντων, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς συχνάκις χρησιμοποιοῦν ἄμφορα ἐξ ἀπλοῦ ὑφάσματος καὶ σκευῆ ὑάλινα. Ἄλλα δὲ ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ ἐν Ρωσίᾳ ὑπομνησκει ἐν πολλοῖς τοὺς πρώτους χριστιανικούς τῶν διωγμῶν χρόνους. Οἱ ἱεράρχαι ζῶσι συνήθως εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, ὅπου κατέχουν ἐν μόνον δωμάτιον καὶ διάγουσιν βίον ἀσκητικόν, ἀπολαμβάνουσι δὲ βαθεῖαν τὴν εὐλάβειαν τοῦ λαοῦ. Ἱεραρχοῦσι σχεδὸν καθ' ἑκάστην. Συνήθως οἱ πιστοὶ στέλλουν αὐτοκίνητα ἢ ἀμάξας ἵνα τοὺς φέρουν εἰς τὸν ναόν. Οἱ ἡλικιωμένοι ἱερεῖς διατηροῦν ἀκόμη μακρὰν τὴν κόμην καὶ τὸ ῥάιον, ἐνῶ οἱ νεώτεροι ἐνδύονται τοῦτο μόνον ἐν τῷ ναῷ. Κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα, τοῦ ἁγ. Πνεύματος καὶ ἄλλας οἱ ναοὶ διακοσμοῦνται δι' ἀνθέων καὶ πρασιῶν. Συχνῆ εἶνε ἡ βάπτισις παιδίων εἰς ἡλικίαν 10—15 ἐτῶν, βαπτίσεις δὲ πικναὶ τελοῦνται ἰδίως πρὸ τῶν μεγάλων ἐορτῶν, ἀπὸ 50—60. Αἱ νηστεῖαι τηροῦνται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν πιστῶν. Πολλοὶ ὑπάλληλοι θρησκύοντες, ἵνα μὴ παρατηρηθῶσι, μεταβίβουν εἰς ἄλλας πόλεις διὰ τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα. Πολλοὶ δὲ ἐργάται, τὴν ἡμέραν κατὰ διαταγὴν κατακρημνίζοντες τοὺς ναοὺς, κατὰ τὴν νύκτα προσεύχονται θρηνοῦντες ἐπὶ τῶν ἐρειπίων των· οἱ δὲ πιστοὶ πολλάκις ἀποκομίζουσι τεμάχια ἐκ τῶν καταστραφέντων τοίχων τῶν ναῶν ἵνα φυλάξωσιν αὐτὰ ὡς κειμήλια. Ἐκ τῶν θρησκείων σκληρότερον καταδιώκεται ἡ ὀρθόδοξος, αὐτῆς δὲ οἱ ναοὶ περισσότερον καταρροῦνται. Οἱ χωρικοὶ διὰ τοῦτο ἀναλαμβάνουν πολλάκις πεζὴν μακροτάτην πορείαν διὰ τὰ ἔλθουν εἰς πόλιν, νὰ λειτουργηθοῦν καὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ

μεσιτεύσουν εἰς τὰς ἀρχὰς περὶ ἀνεγέρσεως νέου ναοῦ. Ἡ κατάργησις τῶν μονῶν ἐξηνάγκασε τοὺς μοναχοὺς νὰ καταφύγουν εἰς πικνά δάση καὶ νὰ ἀνορύξουν σπήλαια, τὴν θέσιν τῶν ὁποίων γνωρίζουν μόνον οἱ ἐμπιστοί...

*

Ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ «Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος» ὁ Andréas Engel θέτων τὸ ἐρώτημα «Παρέχει ὁ Χριστιανισμὸς λύσιν εἰς τὰ σύγχρονα προβλήματα» ἀπαντᾷ ὅτι «δὲν ὑπάρχει εἰμὴ εἶς· καὶ μόνος, μοναδικὸς λυτρωτῆς τοῦ κόσμου, εἰς καὶ μοναδικὸς Σωτὴρ δυνάμενος νὰ θεραπεύσῃ τὰ καταθλίβοντα τὰ ἔθνη κακὰ, εἶνε δὲ οὗτος ὁ Ἄνθρωπος—Θεός, ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς». Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος θέλῃ νὰ εὕρῃ εἰρήνην σήμερον, ὀφείλει νὰ ἐπαναπαυθῇ ἐπὶ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον, ὅστις εἶνε Χριστὸς ὁ Σωτὴρ· αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἶνε τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀποδεικνύει δὲ περαιτέρω ὁ συγγραφεὺς ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ βασιλεὺς πάσης διανοίας καὶ καρδίας, ὁ βασιλεὺς τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ λαοῦ, πάσης ἐποχῆς καὶ τῆς αἰωνιότητος. Καὶ συμπεραίνει ὅτι οἱ καιροὶ δὲν μεταβλήθησαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὅτι πάντοτε ἦτο, ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ δι' ἑαυτὸν δημιουργηθέντα εἶδωλα ἀποτελοῦν τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του καὶ ὅτι ἡ σύγχρονος κοινωνία θὰ διαλυθῇ ἐὰν δὲν ἐγκολπωθῇ τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστοῦ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν συνεδρίων τῆς Τριτῆς καὶ Πέμπτης ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνήλθεν εἰς ἐκτάκτους συνεδρίας τὴν Δευτέραν καὶ τὸ Σάββατον κατὰ τὴν λήξαν ἐβδομάδα.

— Τὸ Κ. Συμβούλιον τοῦ Ταμείου Ἀποδοχῶν καὶ Ἀσφαλίσεως τοῦ Κλήρου προέβη εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐμμισθῶν Διαχειριστῶν τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένων παρεκκλησιῶν, ἀντικαταστήσαν αὐτοὺς δι' Ἐπιτροπειῶν.

— Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν ἐτελέσθη τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ αἰοδίμου Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Βασιλείου. Τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, παρέστησαν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μαρωναςίας, Ἰωαννίνων, Τρίκκης, πρ. Λαγκαδᾶ, Θήρας καὶ πολλοὶ κληρικοί. Εἰς τὴν ἐπιμνημόσυνον τελετὴν παρέστησαν τὰ Βυρειοηπειρωτικὰ Σωματεῖα καὶ πολλοὶ συναγωγισταὶ τοῦ αἰοδίου Ἱεράρχου.

— Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δι' ἐγγράφου τῆς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης παρακαλεῖ ὅπως ληφθῇ νομοθετικὴ μέριμνα διὰ τὴν ἀπλούστευσιν τῶν διατυπώσεων τῆς παροχῆς διαζυγίου εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, καθ' ἃς ἀποροὶ γυναῖκες, τῶν ὁποίων οἱ σύζυγοι ἔχουν παύσει πρὸ πολλῶν ἐτῶν νὰ συζοῦν μετ' αὐτῶν καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν διατροφήν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων των, δὲν δύνανται νὰ λάβουν διαζύγιον, διότι στεροῦνται τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο οικονομικῶν μέσων.

— Ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ ἐκ συνοδικῶν, ἡ ὁποία ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου θὰ συντάξῃ ὑπόμνημα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, συνοψίζον τὰς γνώμας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν διευατῶν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου τοῦ νέου ἀστικοῦ κώδικος.

— Διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἱερεῖς εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἀπονέμονται πᾶσαι αἱ τιμαὶ αἱ ἀπονεμόμεναι εἰς ἀνωτέρου; ἀξιωματικούς, ἀδιαφόρως ἂν φέρωσι βαθμὸν κατωτέρου ἀξιωματικοῦ.

— Ὡ; ἀναγράφει ἡ «Θεσσαλικὴ Φωνή» Καρδίτσης, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιήλ προσέφερε δραχμάς πενήκοντα χιλιάδας ἵνα οἰκοδομηθῇ ἰδιαιτερον περίπτερον εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Α. Σ. ἰδρυθέντος Νοσοκομείου ὁ ἅγιος Σωραφείμ πρὸς περιθάλαψιν ἀπόρων γερόντων.

— Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς κατὰ τὴν μονοήμερον αὐτοῦ ἐπισκεψιν ἐν Λέσβῳ ἠθέλησε καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπισκεφθῇ πέντε ναοὺς: τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Θεοφάντους, τὸν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ τὸν νεόδμητον ναῖσκον τοῦ μεγάλου Βοστανείου νοσοκομείου ἐν Μυτιλήνῃ, ἐν Ἀγιάσῳ δὲ τὸν μέγαν ναὸν τοῦ προσκυνημάτων τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐν ᾧ παρὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου πρωτοπρεσβυτέρου Ἐμμ. Μυτιληναίου ἐδέχθη δῶρον μικρῶν εἰκόνα—ἀντίγραφον τῆς παλαιᾶς θαυματουργοῦ εἰκόνας τοῦ ναοῦ καὶ τὸ τοῦ παρὰ τὴν Ἀγιάσον νεοδμήτου θεραπευτηρίου ναυδρίου. Κατὰ πάσας ταύτας τὰς ἐπισκέψεις ἡ Α.Μ. προὔληντήθη ὑπὸ τοῦ κλήρου ἡμφιεσμένου τὰς ἱερατικὰς αὐτοῦ στολὰς μετὰ λαβάρων καὶ ἐξαπτερύγων, μετὰ περισσῆς εὐλαβείας ἤκουσε τὰς δεήσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἠπάσθη τὰ ἱερά λείψανα, μετ' ἰδιάζοντος δὲ ἐνδιαφέροντος περιειργάσθη τὰ ἀξιοπρόσεκτα τῶν ναῶν κειμήλια.

— Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐξ Ἀλμυροῦ, ἐπίλεκτα μέλη τῆς αὐτοῦ κοινοῦ, ἀντιληφθέντα τὴν ἀνάγκην τῆς ἐμπράκτου ἐκδηλώσεως τῆς πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας ἀγάπης, διαργάνωσαν σὺσκεψιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Γεωργικοῦ Συνεταιρισμοῦ, καθ' ἣν ὠμίλησε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν συνκεντρωθέντων ὁ Σεβ. Δημητριάδος Ἰωακείμ, κληθεὶς πρὸς τοῦτο, ἐκ Βόλου. Μετὰ τὴν ὁμιλίαν τῆς Α.Σ. περὶ τῆς ἀξίας τῆς ἀλεημοσύνης καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς παντοειδοῦς παραμυθίας τῶν πασχόντων, οἱ συνελθόντες ἐν μεγάλῃ συγκινήσει ἐνέκριναν καταστατικὸν ἰδρύσεως «Φιλοπρωτοῦ Ἀδελφότητος Ἀλμυροῦ», ἐνεγράφησαν ὡς μέλη αὐτῆς περὶ τοὺς ἑκατὸν, προέβησαν δ' ἀμέσως εἰς ἐκλογὴν τοῦ πρώτου συμβουλίου ἀποτελεσθέντος ἐκ τῶν κυρίων Ν. Μητάκου προέδρου τῆς; κοινότητος, Χ. Ρουχᾶ, Κ. Δαμιανοῦ, Ἀθ. Γιωτοπούλου, Χ. Μπαστοῦνα καὶ Ἀπ. Παπαδοπούλου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΙΝΟΠΟΛΕΩΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικής. Ἐκ τοῦ «Ὁρθοδόξου Παρατηρητοῦ» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικής πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἐσπερὴν τῶν Θεοφανείων ἀγιασμὸς τῶν ὑδάτων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναγόρα ἐν τῇ παραθαλασσίᾳ Τάρον Σπριγῆ τῆς Φλωρίδος ἐπὶ παρουσίᾳ χιλιάδων κόσμου ἡμετέρων καὶ ξένων. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ τόπου, αἱ ἀντιπροσωπεῖται τῶν ἐλληνικῶν ὀργανώσεων, ἡ μουσικὴ τῆς ἀμερικανικῆς λεγεῶνος, ἄγμα τοῦ ἐν τῷ κόλπῳ προσχωρισμένου ἀμερικανικοῦ πολεμικοῦ πλοίου, τὰ σημασιοτολισμένα ἐλληνικὰ πλοία, ἑκατοντάδες ἐλληνοπαίδων ψιλλόντων τὰ τροπάρια, ἀπετέλιον ὠραῖοτατον καὶ συγκινητικώτατον τῆς ἐσπερῆς πλῆσιον. Μετὰ τὴν ἀνάδυσιν δὲ τοῦ Σταυροῦ ἐκ τῶν ὑδάτων, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, καθολικοὶ, ἐπισκοπλιανοὶ, μεθοδισταί, βαπτισταὶ καὶ ὅλον τὸ ἐκεῖ πλῆθος ἔπλευσαν νὰ ἀσπασθῶν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁρθοδόξου Ἀρχιεπισκόπου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Γκεπεὺ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτοπίσῃ ἐκ τῶν συνόρων τῆς Ρωσίας πᾶντας τοὺς κληρικούς, «διότι τὰ σύνορα τῆς Ἐνώσεως τῶν ρωσικῶν δημοκρατιῶν πρέπει νὰ καθαρσθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν Σοβιέτ».

— Ἡ ἐν Μόσχῃ πανρωσικοῦ σεβισμού ἀπολαύουσα μονὴ Νεωνοκί, ἐν ἣ ὁ πατριάρχης Τύχων διήνυσε τὰς τελευταίας μαρτυρικές του ἡμέρας, μετεβλήθη εἰς «ἀντιθρησκευτικὸν μνησεῖον τέχνης», ἀποτελούμενον ἐκ διαφόρων τμημάτων, ὧν τὰ κυριώτερα εἶνε «τμήμα τῶν χριστιανικῶν μύθων καὶ μνημείων», «τμήμα τῆς ἱστορίας τῶν θρησκευτικῶν» καὶ «τμήμα τῶν ἀνοσοσταθμισῶν ἐπιταφίων πλάκων». Ἐν τῷ μουσεῖῳ αἱ εἰκόνες τοῦ Ἐσταυρωμένου ἀνηρτήθησαν πλησίον κυνικῶν παραστάσεων τῆς γαλλικῆς ἀναγεννήσεως, κατὰ διάταξιν δὲ κυβερνητικῆν ὀφείλουσι νὰ ἐπισκέπτονται αὐτὸ πάντες; οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ τὰ μέλη τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος.

ΡΩΜΑ-ἸΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατὰ τὰ ἐκ Βερολίνου τηλεγραφήματα, ὁ ἐν Παμπλουίνε ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἐγγωρίου Ἀγγελιαφόρου» μεταδίδει δηλώσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Προμάτου τῆς Ἰσπανίας καρδινάλιου Δὸν Ἰσίδρου Γκόμας Τόμας, καθ' ἃς; ἐκ τῶν δεκαπέντε χιλιάδων ἱερέων τῶν ἱερουργούντων εἰς τὴν περιοχὴν τὴν κατεχομένην ὑπὸ τῶν ἐρυθρῶν ἐξ χιλιάδες ἐθανατώθησαν. Ὡς πρὸς τὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας προὔξενησαν οἱ Μπολσεβίκοι εἰς τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐδήλωσεν ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπολογισθῇ εἰς τί ποσὸν ἀνέρχονται, διότι ἐν πολλοῖς αἱ ζημίαι εἶνε ἀνεπανάριθτοι. Τὸ Ἐθαγγέλιον τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ἐκάλπη ἢ κατεστράφη καὶ τὸ ὁποῖον, ὡς τονίζει ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἦτο ἐν τῶν πολυτιμωτέρων κειμηλίων εἰς τὸν κόσμον, εἶχεν ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν ἐδικῶν ὡς ἀντιπροσωπεῖον ἄξιαν ἑκατὸν πενήκοντα ἐπὶ ἑκατομμυρίων πεσοτῶν. Ὁ καρδινάλιος ἠρνήθη κτηγορηματικῶς, ὅτι πολλοὶ ἱερεῖς, ὡς ἀνεγράψαν αἱ ξένοι ἐφημερίδες, ἐτάχθησαν μετ' ὁμοῦ τῶν ἐρυθρῶν, βεβαιώσας, ὅτι ἐκ τῶν εἰκοσιπέντε χιλιάδων Ἰσπανῶν ἱερέων δέκα μόνον ἀτυχέις, ὡς τοὺς ἀπεκάλασεν ὁ ἱεραρχὴς, ἐτάχθησαν μετ' αὐτοῦ; ἐρυθροῦς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 914. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν ἐχόντων τὰ νόμιμα προσόντα πρώτης κατηγορίας ὑπέβαλεν ἡμῖν αἴτησιν ὑποψηφιότητος διὰ τὴν χρθεύουσαν ἐφημεριακὴν θέσιν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἱ. Ναφ, ἁγίου Πολυκάρου (Βιτανικῶν), ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 81 παραγ. 2 τοῦ Κωδικοποιηθέντος Νόμου 5139 «περὶ Ἐνορ. Ναῶν, ἐφημεριῶν καὶ Τ.Α.Κ.Ε.» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα δευτέρας κατηγορίας, ὅπως μέχρι 20 Μαΐου ἐ. ε. ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ πιστοποιητικὰ αὐτῶν μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως πρὸς ἀνακλήσειν τῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὴν διενεργηθησομένην σχετικὴν ἐκλογὴν.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία:

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Κίτρους ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
† Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΥΛΚΑΡΠΟΣ

† Ὑπεύθυνος, Π. Σ. Μανωλέσης

Τύποις «Φοίνικος» ὁδὸς Λαοννάτου 4 ἀρ. Τηλ. 54-229